

به نام خدا

حمایت خانواده، چراغ مسیر موفقیت تحصیلی

مؤلف :

وکیل کلته

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۲)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه : کلتبه، وکیل، ۱۳۷۳-
عنوان و نام پدیدآور : حمایت خانواده، چراغ مسیر موفقیت تحصیلی / مولف وکیل کلتبه.
مشخصات نشر : ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری : ۸۸ ص.
شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۸۱۴-۸-۸
وضعیت فهرست نویسی : فیپا
یادداشت : کتابنامه : ص ۸۸-۷۱.
موضوع : حمایت خانواده - موفقیت تحصیلی
رده بندی کنگره : RJ۵۱۰
رده بندی دیویی : ۶۱۸/۹۲۹۳
شماره کتابشناسی ملی : ۹۵۷۶۹۳۱
اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیپا

نام کتاب : حمایت خانواده، چراغ مسیر موفقیت تحصیلی

مولف : وکیل کلتبه

ناشر : ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)

صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر

تیراژ : ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ : اول - ۱۴۰۲

چاپ : زیر جلد

قیمت : ۸۰۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان :

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۸۱۴-۸-۸

تلفن مرکز پخش : ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir

تقدیم به همسر مهربان

و

خانواده دوست داشتنی ام

فهرست مطالب

۷	..... مقدمه
۱۱	..... اهمیت و ضرورت
۱۶	..... حمایت تحصیلی
۱۸	..... منابع حمایت
۱۸	..... شخصیت معلم و فشارهای روانی معلم
۲۰	..... امنیت عاطفی معلم
۲۱	..... نگرش‌های معلم
۲۱	..... سبک‌های معلم
۲۲	..... ارزش صحبت کردن معلم
۲۳	..... حمایت تحصیلی خانواده (والدین)
۲۴	..... مفهوم و تعریف حمایت همسالان
۲۵	..... نظریات حمایت تحصیلی
۲۵	..... نظریه شناختی اجتماعی
۲۶	..... نظریه یادگیری اجتماعی
۲۶	..... نظریه خودپنداری
۲۷	..... روابط متقابل: رفتار - شخص - محیط
۲۸	..... عملکرد خانواده
۲۸	..... تعریف عملکرد خانواده
۲۹	..... تأثیرات عملکرد خانواده بر فرزندان

۳۱	ابعاد عملکرد خانواده
۳۴	نظریات مربوط به عملکرد خانواده
۳۴	نظریه یادگیری اجتماعی
۳۴	نظریه تحلیل ارتباط محاوره ای
۳۵	نظریه سیستمی خانواده
۳۸	اشتیاق به تحصیل
۴۰	مؤلفه‌های مرتبط با اشتیاق تحصیلی
۴۰	اشتیاق تحصیلی شناختی
۴۱	اشتیاق تحصیلی انگیزشی (عاطفی)
۴۱	اشتیاق تحصیلی رفتاری
۴۳	مدل‌های اشتیاق تحصیلی
۴۴	عملکرد تحصیلی
۴۵	تعاریف عملکرد تحصیلی
۴۶	عوامل مؤثر بر عملکرد تحصیلی
۴۹	نظریه‌های موجود در زمینه عملکرد تحصیلی
۵۴	عوامل مؤثر در عملکرد تحصیلی
۵۵	عشق به یادگیری
۵۷	فواید عشق به یادگیری
۵۷	تقویت عشق به یادگیری

- ۵۸ ..... راه های ساده برای تمرین عشق به یادگیری
- ۵۹ ..... مبانی نظری پیشرفت تحصیلی
- ۶۲ ..... عناصر پیشرفت تحصیلی
- ۶۴ ..... عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی
- ۶۴ ..... مدرسه و پیشرفت تحصیلی
- ۶۵ ..... خوش بینی تحصیلی
- ۶۶ ..... مفهوم خوش بینی تحصیلی
- ۶۷ ..... خوش بینی اکتسابی سلیگمن
- ۶۷ ..... مولفه های خوش بینی تحصیلی
- ۶۹ ..... سبک های خوش بینی

مقدمه

هر فردی در آغاز زندگی اش به صورت وابسته ترین موجود نمایان می شود و تقریباً همه جنبه های زندگی وی به حمایت دیگران بستگی دارد و تا زمانی که زندگی می کند باید با جنبه های مختلف مقابله کند. یک انسان موجودی است که به شکلی اجتماعی زندگی می کند و در طول زندگی خود باید یکی از نوع خود باشد. این نیاز از جنبه های مختلف و به روش های مختلف قابل تصور است. هستی انسان تا حدود زیادی در گرو روابط و تعامل اجتماعی است و در غیاب این روابط اجتماعی موجودیت او به احتمال زیاد محکوم به فنا است. صرف نظر از اینکه تمایل به زندگی اجتماعی ذاتی یا به دست آمده است، آنچه مهم است انکار قوی این روندها در زندگی بشر است. با توجه به تعریف پشتیبانی، یک دیدگاه متفاوت در نظر گرفته شده است. این اصطلاح گاهی اوقات به وجود روابط اجتماعی یا کمیت روابط گفته می شود و هنگامی که نوع خاصی از روابط اجتماعی مانند ازدواج، دوستی و عضویت سازمانی در نظر گرفته شده است. این همچنین شامل ساخت روابط اجتماعی و محتوای عملکرد روابط، از جمله مواردی که در اندازه گیری انواع حمایت های اجتماعی استفاده می شود (مک کاینلی^۱ و رایت^۲، ۲۰۱۴).

محیط رشد اجتماعی و روانی خانواده و نحوه عملکرد^۳ خانواده، نخستین نهاد زندگی اجتماعی به شمار می رود. در خانواده و با عملکرد خانواده است که فرزندان با شکل گیری شخصیت اش، شناختن دیگران را فرا می گیرد و سازگاری اجتماعی را پیشه می کند. اگر این الگو از نظر روانی، سالم نباشد یعنی به طور مثال سلطه جو و زور مدار یا بر عکس جبون و متملق یا بی صداقت و... باشد فرزندان همان را درست می پندارد و سرمشق قرار می دهد. تاثیر الگوهای رفتاری نامناسب، موجبات فراهم آمدن بیماری شخصیت و ناسازگاری اجتماعی در فرزندان خواهد شد که در آینده در مواجهه با جامعه نمایان خواهد شد و دامنه ی آن بستگی به میزان بیماری شخصیت فرد از ناسازگاری های معمول

^۱.Mckinley^۲.Wright^۳family functioning

اجتماعی تا اقدام به کارهای غیر اجتماعی و ضد اجتماعی گسترش دارد (گلشن مهر، ۱۳۹۱).

پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در مدرسه، هدف اصلی هر نظام آموزشی است. موفقیت در مدرسه، کسب تجربه های مناسب در کلیه ابعاد رشد شناختی، عاطفی، اجتماعی، رفتاری و زیستی را شامل می شود. کسب این تجربه ها در مدرسه می تواند بر زندگی کودکان و نوجوانان تأثیر سرنوشت سازی داشته باشد (ظهره وند، ۱۳۹۴). نزدیک به یک قرن است که روانشناسان به صورت گسترده در تلاش برای شناسایی عوامل پیش بینی کننده پیشرفت تحصیلی هستند (نریمانی و سلیمانی، ۱۳۹۲). سال های اخیر، یکی از مهم ترین عوامل پیشرفت تحصیلی دانش آموزان که کانون توجه صاحب نظران و پژوهشگران و تعلیم و تربیت نیز بوده است، یادگیری مستقل می باشد (اتس^۱، ۲۰۱۹). یکی از عوامل موفقیت نظام آموزشی، خوش بینی تحصیلی می باشد که عاملی قوی برای تبیین پیشرفت تحصیلی فراگیران است (هوی^۲، ۲۰۱۲). خوش بینی تحصیلی نقش مهمی در موفقیت و یادگیری دانش آموزان دارد و یک ویژگی روانشناختی است که می تواند صرف نظر از توانایی یا انگیزش، یاد گرفته شود و افزایش یابد (تجادن و هانکلر^۳، ۲۰۱۷). سازه خوش بینی بر پایه ی روانشناسی انسان مدار، روانشناسی مثبت نگر و با بهره گیری از بنیان های تئوریک شناختی - اجتماعی، خودکارآمدی، تئوری سرمایه اجتماعی و مفهوم خوش بینی آموخته شده شکل گرفته است (کولوویلونیس و گوداس^۴، ۲۰۱۸). تربیت و آموزش دانش آموزان از مهم ترین اهداف نهاد آموزش و پرورش محسوب می شود و این نهاد، سالانه منابع انسانی و مالی هنگفتی را صرف آنان می کند و با قرار دادن دانش آموزان در مسیر تربیتی درست، به اهداف خود دست می یابد، بنابراین خوش بینی تحصیلی دانش

۱. Oates

۲. hoy

۳. Tjaden & Hunkler

۴. Kolovelonis & Goudas

آموزان از جمله مواردی است که در هموار نمودن این مسیر مؤثر است و خوش بین بودن آنان به نظام آموزشی را می توان از مهم ترین عوامل مؤثر بر انگیزه و پیشرفت تحصیلی آنان دانست.

خانواده چیزی بیش از مجموعه افرادی است که در یک فضای مادی و روانی خاص به سر می برند. خانواده یک نظام اجتماعی و طبیعی است که ویژگی های خاص خود را دارد. این نظام اجتماعی، مجموعه ای از قواعد و اصول را ابداع و برای اعضای خود نقش های متنوعی تعیین می کند. علاوه بر این، خانواده از یک ساخت نظام دار قدرت برخوردار است. صورت های پیچیده ای از پیام رسانی های آشکار و نهان را به وجود می آورد و روش های مذاکره و مسئله گشایی مفصلی در اختیار دارد که به آن اجازه می دهد تا تکالیف مختلفی را با موفقیت به انجام برساند. در چنین نظامی افراد به وسیله علائق و دلبستگی های عاطفی نیرومند، دیرپا و متقابل به یکدیگر متصل شده اند. ممکن است از شدت وحدت این علائق و دلبستگی ها در طی زمان کاسته شود، لیکن باز هم علائق مزبور در سراسر زندگی به بقای خود ادامه خواهند داد (گلدنبرگ و گلدنبرگ^۱، ترجمه حسین شاهی و همکاران، ۱۳۸۵).

در سال های اخیر، توجه فزاینده ای به تأثیر روابط اعضای خانواده بر رشد فرزندان شده است. برخی از محققین، خانواده را به منزله سیستم در نظر گرفته و بر این نکته تأکید نموده اند که تأثیر خانواده به صورت یک واحد، خیلی بیشتر از مجموعه اجزای آن است. به طور کلی، مطالعات قبلی تأکید داشته اند که از یک سو، خانواده ناکارآمد، مرکزی است که در آن بزهکاری رشد می کند و از سوی دیگر، یک خانواده کارآمد می تواند فرزندان را تغذیه کرده و از آن ها حمایت کند. اکثر مشکلات و ناسازگاری های رفتاری که ریشه در خانواده دارند، برخاسته از تعاملات درون خانواده ای می باشد که فرزندان، این تعاملات را غیرقابل تحمل یا حداقل، تند و خشن، درک می کنند (راچکین^۲ و همکاران، ۲۰۰۰).

^۱ Goldenberg & Goldenberg

^۲ Runchkin

بیشترین افراد ناسازگار و مسأله دار، وابسته به خانواده های آسیب دیده هستند و فرزندی که مربوط به خانواده های پر کشمکش می باشند به سبب عدم برخورداری از آرامش روانی و عدم تمرکز و آشفتگی بیشتر در معرض رفتارهای ناسازگارانه قرر دارند (بارلو^۱، ۱۹۹۲، به نقل از زارع مقدم، ۱۳۸۵). انسان سازگار کسی است که از سلامت روانی برخوردار باشد اما تغییرات فشرده و سریع، معمولاً قابلیت سازگاری فرد را به طور جدی زیر سؤال می برد و در نتیجه احتمال تضاد، تعارض، استرس و سردرگمی پدید می آید (بذل، ۱۳۸۳).

آنچه این شرایط را تحت تأثیر قرار می دهد فرایند ادراک فرد از عملکرد خانواده است. در این فرایند، فرد با دریافت و تعبیر محرک ها، پنداشت ها و برداشت های خود را از محیط تنظیم و تفسیر می کند. پژوهش ها بیان گر تأثیر زمینه ی ادراکی در عملکرد است. این ادراک ها می توانند به صورت طرحواره های ناسازگار اولیه بازنمایی هایی از محیط پیرامون پدید آورند که در صورت ناخوشایندی آن ها، فرد را در معرض انواع آسیب ها قرار می دهد (استین برگ^۲، ۲۰۰۰). عشق به یادگیری توانمندی است که به دانش آموز کمک می کند تا نسبت به یادگیری مسائل جدید انگیزه بالایی داشته و علیرغم چالش ها، ناکامی ها، با توجه به توانایی و پشتکار خود به اهداف تحصیلی خود دست پیدا کند (کولویا، ساری و ویلی^۳، ۲۰۲۳). فواید و پیامدهای مثبت این سازه فراتر از تحصیل بوده و به دوره های شغلی و بازنشستگی نیز تعمیم پیدا می کند (آریگویتیا و ویست^۴، ۲۰۲۱). پژوهشگران این حوزه بر این باورند که عشق به یادگیری در فرد نیاز به یادگیری را ایجاد کرده و یادگیرنده را فعالانه به سمت یادگیری سوق می دهد و انگیزه و اشتیاق فرد به یادگیری را بالا می برد (عابدیتی بلترک، رضایی زارچی، ۱۴۰۰).

^۱ Barlu

^۲ Steinberg

^۳ Koivul, Saari, Villi

^۴ Arrigoitia, West